Konstitutionsutskottets betänkande 1984/85:1

om justitieombudsmännens redovisning av sin verksamhet till 1984/85 års riksdag

Det ankommer på konstitutionsutskottet att granska justitieombudsmännens verksamhet. Till utskottet har för detta ändamål hänvisats ombudsmännens ämbetsberättelse för tiden den 1 juli 1983 till den 30 juni 1984 (redog. 1984/85:1).

I ärendet har väckts motion 1984/85:50 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari yrkas att riksdagen uttalar sig i enlighet med vad som anförts i motionen. I motionen tas upp ett par konkreta fall som rör försvarsväsendet. Det gäller dels värnpliktigas rätt att hålla sammankomst på ett militärt förband, dels militärt ingripande mot en civilperson i samband med spaningar efter främmande undervattensverksamhet i Törefjärden i juli 1983 (se ämbetsberättelsen s. 156 ff resp. 161 ff). Viss kritik riktas i motionen mot JO:s handläggning av frågorna.

Utskottet har mottagit ett antal skrivelser från allmänheten angående ombudsmännens verksamhet.

Ämbetsberättelsen inleds på sedvanligt sätt med en skrivelse till riksdagen, vari bl. a. lämnas vissa statistiska uppgifter angående verksamheten. Antalet inkomna klagoärenden under tiden den 1 juli 1983 – den 30 juni 1984 uppgick till närmare 3 400 eller ca 300 färre än under närmast tidigare redovisningsperiod. Sammanlagt avgjordes 3 343 ärenden under den tid ämbetsberättelsen avser. Balanserade ärenden per den 30 juni 1983 uppgick till omkring 1 300. Under verksamhetsåret har två åtal anställts. Den möjlighet JO-instruktionen ger att överlämna klagomål till annan myndighet för prövning och avgörande har utnyttjats i ett sextiotal ärenden.

Ämbetsberättelsen innehåller redogörelser för ärenden av större allmänt intresse. Dessutom redovisas vilka remissyttranden m. m. som ombudsmännen avgett. Ett avsnitt av ämbetsberättelsen innehåller en redogörelse för inspektionsverksamheten. Det skall nämnas att den tredje internationella JO-konferensen med det svenska JO-ämbetet som värd ägde rum i Stockholm den 25–28 juni 1984. I konferensen deltog 70 delegater och 71 observatörer från 35 länder. Efter konferensen hölls ett seminarium i Helsingfors den 29 juni–den 1 juli 1984 under det finska JO-ämbetets värdskap.

Utskottet

Den av utskottet företagna granskningen av justitieombudsmännens verksamhet har ej gett anledning till något särskilt uttalande. Utskottet, som

avstyrker motionsyrkandet, vill erinra om att en av talmanskonferensen tillsatt utredning har till uppgift att verkställa en översyn av JO-ämbetet i enlighet med vad konstitutionsutskottet angett i sitt betänkande KU 1982/83:7. Utredningen beräknas ha slutfört sitt arbete under första halvåret 1985.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motion 1984/85:50 lägger justitieombudsmännens ämbetsberättelse – redogörelse 1984/85:1 – till handlingarna.

Stockholm den 23 oktober 1984

På konstitutionsutskottets vägnar
OLLE SVENSSON

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Yngve Nyquist (s), Bertil Fiskesjö (c), Kurt Ove Johansson (s), Kerstin Nilsson (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sven-Erik Nordin (c), Sture Thun (s), Elisabeth Fleetwood (m), Karin Ahrland (fp), Ove Eriksson (m), Ingvar Björk (s), Lahja Exner (s) och Marie-Ann Johansson (vpk).

Särskilt yttrande

av Marie-Ann Johansson (vpk) som anför:

Det finns flera skäl varför riksdagen bör uppmärksamma justitieombudsmännens ämbetsberättelse. Erinringar och kritik från JO kan ge den lagstiftande församlingen anledning att ta initiativ till lagändringar eller andra åtgärder. Även om JO:s bedömningar i de enskilda fallen aldrig kan överprövas, kan riksdagen likväl anse sig böra uttala synpunkter och meningar – särskilt som enskilda ärenden ofta kan aktualisera betydelsefulla principproblem. Granskningen av JO:s ämbetsberättelse förutsätter självfallet möjligheten av en sakdiskussion i utskott och kammare.

Som framhålls i motion 1984/85:50 redovisas i årets ämbetsberättelse ett par uppseendeväckande fall av ingripande från militärens sida mot enskilda personer. Det första gäller upplösning av en sammankomst som värnpliktiga anordnat på I 19 i Boden. Det andra gäller gripande och kvarhållande i förvar av en civil person i samband med ubåtsspaningarna i Törefjärden. I båda dessa fall är det tydligt och klart att militära chefer i överdrivet tjänstenit gått utanför sina befogenheter, visat dåligt omdöme och allvarligt hotat den rättssäkerhet som varje enskild medborgare i Sverige skall äga. Olika synpunkter kan anläggas på JO:s handläggning och bedömningar beträffande dessa fall. Vad som bör slås fast är att vi i Sverige med all kraft måste värja oss för militaristiska tendenser i beslutsfattandet.

Som inledningsvis anförts bör riksdagen noggrant följa justitieombudsmännens verksamhet och vid behov ta de initiativ som kan bli aktuella med anledning av JO:s ämbetsberättelse.

minab/gotab Stockholm 1984 79122